

JEZIKOSLOVNI ZAPISKI 10 (2004), št. 1, 2 (182, 192 str.)

JEZIKOSLOVNI ZAPISKI 10 (2004), št. 1 – VSEBINA

I. RAZPRAVE IN ČLANKI

Majda Merše, *Besednovrstna in druga slovnična problematika besedja slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja*

Andreja Žele, *Povedkovnik v slovenščini*

Robert Cazinkić, *Pojmovanje odvisnika in razmerja med nadrednim in odvisnim stavkom*

Maria Wtorkowska, *Funkcije prefiksu w(e)- w polskich formacjach czasownikowych*

Irena Stramljič Breznik, *Struktura besednodružinskega slovarja slovenskega jezika za črko B*

Elena Savelieva, *Frazemi s pomenom 'piti' in 'biti pijan' v slovenskem in ruskem jeziku*

Silvo Torkar, *K izvoru in pomenu krajevnih imen Prvačina in Prebačevo*

Drago Unuk, *Nelinearna struktura zloga*

Peter Jurgec, *Antihatski pojavi v knjižni slovenščini*

Peter Weiss, *ZRCola: vnašalni sistem za jezikoslovno rabo v programu word*

II. GRADIVO, OCENE, POROČILA

Andreja Žele, *Merilo jezikovne naravnosti kot eno od možnih meril za izbiranje slovarskega ponazarjalnega gradiva in korpusov – O knjigi Janeza Orešnika *Naturaless in (morfo)syntax english examples**

Janez Keber, *Valerij Mokienko, Alfréd Wurm, Česko-ruský frazeologický slovník (Olomouc 2002)*

Andreja Legan Ravnikar, *Maria Karpluk, Słownik staropolskiej terminologii chrześcijańskiej (Kraków 2001)*

Alenka Gložančev, *Predstavitev slovarske delavnice v leksikološki sekciji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša v letih 1977–2002*

IZVLEČKI – ABSTRACTS

Majda Merše, Besednovrstna in druga slovnična problematika besedja slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja

IZVLEČEK: Prispevek ima namen okvirno in z izbranimi tipi predstaviti problematiko besednovrstnega označevanja besedja, zajetega s popolnim izpisom del slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja. K zanesljivim in ustreznim rešitvam prispevajo poleg rezultatov analize celovitega gradiva tudi novi teoretični razmisleki, upoštevanje razvojnih sprememb v slovenskem jeziku ter upoštevanje jezikovnozgodovinskih dejstev, veljavnih za tiste jezike, ki so na slovenščino neposredno ali posredno vplivali, zlasti za nemščino. Na nujnost poznavanja realnega obsega besednovrstnih vlog posameznega leksema je pokazano na osnovi podrobnejše analize besedice kje (< kej), ki lahko nastopa samostojno ali kot sestavina zloženke.

Majda Merše, *Part-of-Speech and Grammatical Issues Concerning the Vocabulary of the 16th Century Slovene Protestant Writers*

ABSTRACT: On the basis of individual typified examples this article brings a general overview of part-of-speech tagging of corpus material collected from complete excerpts of the works of the 16th century Slovene Protestant writers. The results of the analysis based on the entire corpus, new theoretical perspectives, the consideration of developmental changes in the Slovene language, of linguistic and historical facts – especially for those languages which had direct or indirect influence on Slovene, especially German – contribute to reliable and appropriate solutions. Just how necessary it is to identify the real scope of part-of-speech realizations of an individual lexeme is shown through a detailed analysis of the lexeme kje (< kej) which can occur alone or as a part of a compound.

Andreja Žele, *Povedkovnik v slovenščini*

IZVLEČEK: V prispevku ima avtorica namen, tudi glede na vse njene dosedanje razprave, z opredelitvami in sklepi povzeti in skleniti vse dosedanje ugotovitve različnih domačih in tujih jezikoslovcev v trditev, da je povedkovnik ubesedena skladijska kategorija s stalno in zato tipično skladijsko vlogo za glagolskim pomožnikom – v zloženem povedku je povedkovnik pomenonosna sestavina.

Andreja Žele, *The Predikativ in Slovene*

ABSTRACT: The author's aim – also in the context of her previous papers on this subject – is to summarize all previous conclusions and findings by several Slovene and foreign linguists into an assertion that the predicative (povedkovnik) is in fact a lexicalized syntactic category with a fixed and therefore typical syntactic role in combination with the auxiliary verb – in a predicator it represents a semantic component.

Robert Cazinkič, *Pojmovanje odvisnika in razmerja med nadrednim in odvisnim stavkom*

IZVLEČEK: V razpravi je obravnavano strukturalno pojmovanje odvisnika in iz tega izhajajoče sestavniško razmerje med nadrednim in odvisnim stavkom. V skladu s tem je prevrednoteno razumevanje podredno zložene povedi, v njenem okviru pa se drugače ugotavljajo meje med glagolskimi stavki. V slovensko jezikoslovje se uvaja pojem matičnega stavka. V prispevku se s kritičnim prikazom pojma obglagolskega prilastka problematizira tudi standardni nabor delov stavčnih členov.

Robert Cazinkič, *The Conception of the Subordinate Clause and the Relation between the Superordinate and the Subordinate Clause*

ABSTRACT: The author discusses the structural conception of the subordinate clause and the consequential componential relationship between the superordinate and the subordinate clause. In accordance with that the understanding of the complex sentence is re-evaluated, and within its frame a different method for the identification of clauses is used. The concept of the matrix clause is being introduced into Slovene linguistics.

The article brings a critical presentation of the concept of the adverbial attribute and problematizes the standard categories of parts of clause elements.

Maria Wtorkowska, Funkcje prefiksu w(e)- w polskich formacjach czasownikowych

IZVLEČEK: V razpravi so na podlagi semantično-skladenjskih razčlemb poljskih tvorjenk predstavljene funkcije predpone w(e)- v glagolskih tvorjenkah. Prikazani so načini tvorjenja teh glagolov, njihova skladenjska vezljivost in pomen, ki ga vnaša predpona, prikazana pa so tudi formalno-pomenska razmerja, nastajajoča med motiviranimi glagoli in njihovimi podstavami.

Maria Wtorkowska, Functions of the Prefix w(e)- in Polish Verbal Derivatives

ABSTRACT: The article discusses the functions of the prefix w(e)- in Polish verbal derivatives on the basis of semantic and syntactic analysis of Polish derivatives. Presented are various formation principles for these verbs, their syntactic valency and meaning, which depends on the prefix. Also discussed are formal and semantic relations occurring between the derived verbs and their bases.

Irena Stramljič Breznik, Struktura besednodružinskega slovarja slovenskega jezika za črko B

IZVLEČEK: Besednodružinski slovar slovenskega jezika prinaša sintezo teoretičnih spoznanj slovenske besedotvorne teorije, ki je aplicirana v slovarskem delu, strukturiranem po načelu besednih družin. Poleg slovaropisnih poskusov v prvi polovici 19. stoletja (U. Jarnik 1832; A. Murko 1833) je to prva tovrstna slovarska realizacija za sodobno slovensko besedje, ki domače slovaropisje aktualno približuje podobnim slovarskim uresničitvam v ruščini, nemščini in bolgarščini. Slovar ponuja tudi oceno o relevantnosti zbranega besedja tako, da vključuje podatke o pojavitvah v obeh slovenskih besedilnih korpusih (Fida, Nova beseda), ki vsak s svojega zornega kota osvetljuje živost in rabo tvorjenk, zato je primer dela, kjer so rezultati dobljeni na podlagi sinergije več dejavnikov.

Irena Stramljič Breznik, The Structure of the Dictionary of the Word Families Beginning with the Letter B in the Slovene Language

ABSTRACT: The dictionary of the word families beginning with the letter B in the Slovene language represents a synthesis of the theoretical findings in the Slovene word formation theory. It was applied in the dictionary part which is structured according to the principle of word families. Besides a few lexicographic attempts in the first half of the 19th century, this is the first lexicographic realization based on contemporary Slovene lexis, which positions Slovene lexicography very near to similar topical lexicographic achievements in Russian, German and Bulgarian, but with the dictionary structure based on the word formation principles of the Slovene lexis.

Elena Savelieva, Frazemi s pomenom 'piti' in 'biti pijan' v slovenskem in ruskem jeziku

IZVLEČEK: V prispevku ima avtorica namen prikazati, kako se prekrivata in razlikujeta frazeologiji slovenskega in ruskega jezika pri izražanju pijančevanja oz. pijanosti, ki sta v obeh jezikih predstavljena z bogato paleto frazemov.

Elena Savelieva, Phrasemes Meaning 'to drink' and 'to be drunk' in Slovene and Russian

ABSTRACT: The author intends to show the overlapping and the differences between Slovene and Russian phraseology for drinking and drunkenness. There is a wide variety of phrasemes covering this topic in both languages.

Silvo Torkar, K izvoru in pomenu krajevnih imen Prvačina in Prebačevo

*V prispevku je na podlagi historičnih zapisov in primerjalnega slovanskega historičnega antroponimičnega gradiva s pomočjo besedotvorne metode predlagana nova razlaga krajevnega imena Prvačina, ki je v neposredni zvezi z antroponimi *Pribač, Pribina, Pribiša, Pribac in s krajevnim imenom Prebačevo.*

Silvo Torkar, The Origin and meaning of the place names Prvačina and Prebačevo

*ABSTRACT: On the basis of historical evidence and the comparative corpus of historical Slavic anthroponymy this article brings a new explanation - based on the word-formation principles - of the origin of the place name Prvačina which is in direct relation to the anthroponyms *Pribač, Pribina, Pribiša, Pribac and to the place name Prebačevo.*

Drago Unuk, Nelinearna struktura zloga

IZVLEČEK: Zlog kot fonološki pojav predstavlja osnovno fonološko enoto z lastno strukturo, v katero se povezujejo fonemi. Prispevek predstavlja nelinearno strukturo zloga v obliki skeletne sheme strukture – členitev na onset, nukleus in kodo, tj. členjenje na sestavine brez rime. Princip sonornosti v zlogu določa, da je lahko med posameznim členom zloga in sonornim središčem samo člen, ki ima višjo stopnjo sonornosti kot zunanji člen.

Drago Unuk, Nonlinear Syllable Structure

ABSTRACT: The syllable as a phonological phenomenon represents the basic phonological unit with its own phoneme-combining structure. The article presents the nonlinear syllable structure in the form of a skeleton – its constituents being the onset, the nucleus and the coda, i.e. the constituents without the rhyme. The principle of sonority in the syllable determines the position of syllable components: between an individual syllable component and the syllable's sonorant core only a component having a higher degree of sonority than the outer component can occur.

Peter Jurgec, *Antihiatiski pojavi v knjižni slovenščini*

IZVLEČEK: Hiat kot strukturna posledica samoglasniškega niza je v jezikih sveta največkrat podvržen procesom, ki ga odpravljajo: diftongizacija, oblikovanje drsnika, vstavljanje soglasnika, sovpad v en(oten) samoglasnik ali izpad (Casali 1998). Analiza samoglasniških nizov v slovenščini (Jurgec 2003b) je pokazala, da se vsi naštetih antihiatiski pojavi pojavljajo tudi v slovenščini znotraj fonoloških besed: vstavljanje [j] in diftongizacija Vɥ na splošni sistemski fonološki ravni, oblikovanje drsnika in izpad sta omejena na posamezne primere, fonetično pa se pojavljajo reduktivni procesi (diftongizacija, izpad in sovpad) in razpad (vstavljanje [v], [!], [?] in [#]).

Ključne besede: samoglasniki, samoglasniški niz, hiat (ling.), zev, zlog, fonetika, fonologija, glasoslovje.

Peter Jurgec, *Hiatus-Avoiding Processes in Standard Slovene*

ABSTRACT: Being a structural consequence of a vowel sequence in several languages hiatus is frequently subject to hiatus-avoiding processes: diphthongization, glide formation, coalescence into a (single) vowel or elision (Casali 1998). An analysis of vowel sequences in Slovene (Jurgec 2003b) has shown that all listed hiatus-avoiding processes also occur in Slovene within phonological words: the epenthesis of [j] and the diphthongization of Vɥ on the level of the general phonological system, whereas the glide formation and elision are limited only to individual instances, and on the level of phonetics reductive processes (diphthongization, elision and coalescence) and dissimilation (the insertion of [v], [!], [?] and [#]) occur.

Key words: vowels, vowel sequence, hiatus (ling.), syllable, phonetics, phonology.

Peter Weiss, *ZRCola: vnašalni sistem za jezikoslovno rabo v programu word*

IZVLEČEK: Vnašalni [input] sistem ZRCola je bil na Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU v Ljubljani razvit za jezikoslovne in predvsem dialektološke potrebe in deluje v Microsoftovem programu Word v operacijskem sistemu Windows. Temelji na standardu Unicode, okoli 1400 dodatnih znakov [characters] – med njimi so tudi slovenski zgodovinski znaki iz prve polovice 19. stoletja – pa je v pisavi [font] 00 ZRCola razporejenih na področju zasebne rabe [private use area] tega standarda. Zapleteni znaki se vnašajo tako, da se osnovnemu znaku v obveznem zaporedju [in canonical stack] dodajo zaslonski diakritični znaki [screen diacritical marks], nazadnje pa program nize s temi znaki [marks] na uporabnikovo zahtevo sestavi v samostojne znake [characters] oz. pismenke [glyphs]. Ta način omogoča s prirejeno tipkovnico, ki je del vnašalnega sistema, preprosto vnašanje latiničnih in slovanskih ciriličnih besedil in iskanje po njih, pa tudi lažjo izmenjavo datotek in zanesljivo organiziranje podatkovnih zbirk.

Peter Weiss, *The ZRCola Input System for Slovene and Slavic Linguistic Usage*

ABSTRACT: The ZRCola Input system was developed at the Scientific Research Centre SASA in Ljubljana and is designed to meet the needs of linguists, especially of dialectologists. It is used with Microsoft Word® under the Windows® operating system. Based on the Unicode® Standard, the input system includes approximately 1,400 additional characters – among those are historical Slovene characters from the first half of the 19th century – in

the 00 ZRCola font within the private use area of this standard. The input of complex characters is done in canonical stack: first the user selects the base character, then adds screen diacritical marks, and finally the application combines these strings of various marks into individual characters or glyphs on user's command. With the use of a customized keyboard, which is part of the input system, this method enables simple input of texts in Latin and Slavic Cyrillic alphabets as well as it simplifies computerized search within these texts. In this way the data exchange is also much easier and the organization of data files is more reliable.

Andreja Žele, Merilo jezikovne naravnosti kot eno od možnih meril za izbiranje slovarskega ponazarjalnega gradiva in korpusov? – O knjigi Janeza Orešnika *Naturalness in (morfo)syntax: english examples*

IZVLEČEK: Prispevek predstavlja in komentira monografijo Janeza Orešnika *Naturalness in (morpho)syntax: english examples* (Jezikovna naravnost v (obliko)skladnji: angleški zgledi) predvsem z vidika možnosti uporabe teorije jezikovne naravnosti v slovenščini.

Andreja Žele, *Naturalness as One of the Possible Criteria in Selection of Dictionary Examples from Corpora?* – Janez Orešnik's, *Naturalness in (morfo)syntax: english examples*

ABSTRACT: The contribution presents Janez Orešnik's monograph *Naturalness in (morpho)syntax: english examples* (Jezikovna naravnost v (obliko)skladnji, angleški zgledi) and comments on it, discussing especially whether it would be possible to apply the theory of naturalness to Slovene.

Janez Keber, Valerij Mokienko, Alfréd Wurm, *Česko-ruský frazeologický slovník (Olomouc 2002)*

IZVLEČEK: V prispevku je predstavljen primerjalni češko-ruski frazeološki slovar avtorjev Valerija Mokienka (ruski del) in Alfréda Wurma (češki del). Slovar ima okrog 9000 abecedno urejenih čeških frazeoloških enot in obsega 659 strani. Zasnoval ga je Alfréd Wurm v 50. letih 20. stoletja.

Janez Keber, Valerij Mokienko, Alfréd Wurm, *The Czech-Russian Phraseological Dictionary (Olomouc 2002)*

ABSTRACT: The article presents the comparative phraseological dictionary of Czech and Russian by Valerij Mokienko (the Russian part) and Alfréd Wurm (the Czech part). The dictionary comprises about 9,000 Czech phraseological entries listed in alphabetical order on 659 pages. The concept by Alfréd Wurm dates back to the 1950's.

Andreja Legan Ravnikar, Maria Karpluk, *Słownik staropolskiej terminologii chrześcijańskiej (Kraków 2001)*

IZVLEČEK: Z izidom slovarja staropoljske krščanske terminologije je poljsko jezikoslovje pridobilo monografsko delo, ki izčrpno predstavlja terminološko leksiko za enega najstarejših in v zgodnejših besedilnih virih največkrat izpričanih tematskih področij.

Andreja Legan Ravnikar, Maria Karpluk, *The Dictionary of Old Polish Christian Terminology* (Kraków, 2001, 390 pp.)

ABSTRACT: The publication of the Dictionary of Old Polish Christian Terminology is of great importance for Polish linguistics. This monograph brings a detailed presentation of terminology for one of the oldest and most frequently evidenced subject fields in older texts.

Alenka Gložančev, *Predstavitev slovarske delavnice v leksikološki sekciji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša v letih 1977–2002*

IZVLEČEK: Na uvajalnem seminarju je bil predstavljen pomen Leksikološke sekcije ISJ F. R. ZRC SAZU, kot se kaže iz objavljenih del v letih 1977–2002. Analitično je bilo osvetljeno konkretno slovaropisno delo, zlasti SSKJ, v perspektivi novih slovarskih projektov pa odprt jezikoslovno utemeljen razmislek o sodobnejšem, elektronsko podprtem nadgrajevanju klasičnega slovaropisnega pristopa.

Alenka Gložančev, *A Lexicographic Workshop in the Lexicological Section of the Fran Ramovš Institute of the Slovene Language at SRC SASA 1977–2002*

ABSTRACT: The importance of the Lexicological section of the Fran Ramovš institute of the Slovene language SRC SASA, evaluated on the basis of its publications between 1977 and 2002, has been discussed in an introductory seminar. An analysis of practical lexicographic work has been carried out, with special attention paid to the Dictionary of Standard Slovene. In the perspective of current lexicographic projects new linguistic challenges were considered in relation to contemporary computer-aided lexicography which should be used in addition to older lexicographic methods.

JEZIKOSLOVNI ZAPISKI 10 (2004), št. 2 – VSEBINA

I. IZ ZGODOVINE INŠTITUTA ZA SLOVENSKI JEZIK FRANA RAMOVŠA

Majda Merše, *Ob sedemdesetletnici Franceta Novaka*

II. RAZPRAVE IN ČLANKI

Katja Sturm-Schnabl, *Aktualnost Miklošičevega znanstvenega dela in misli*

Matej Šekli, *Naglas neprevzetih izsamostalniških izpeljank s priponskim obrazilom -ar(j) v knjižni slovenščini*

Melita Zemljak, *Instrumentalno-slušna analiza pogostnosti in trajanja glasov na primeru*

štajerskega zabukovškega govora

Peter Jurgec, Fonologija v slovarju novejšega besedja

Jožica Škofic, Fonološki opis govora Juršincev (SLA 378)

Mira Krajnc, Začetniki oziroma sredstva za vzpostavljanje in ohranjanje stikov komunikaciji

Saša Poklač, Nekaj teoretičnih spoznanj o narečni frazeologiji in narečnih frazemih

Pavle Merku, Toponomastični ocvirki (Štanjel na Krasu, Iyolca, Križ, S[tú/Svetó)

III. GRADIVO, OCENE, POROČILA

Peter Jurgec, Irena Sawicka, An outline of the phonetic typology of the Slavic languages (Torun, 2001)

Peter Jurgec, Cvetka Prek in Emica Antončič, Slovenska zborna izreka: priročnik z vajami za javne govorce (Knjiga in zvočna zgoščanka, Maribor 2003)

Janez Keber, A. Biriš, V. Mokienko, L. Stepanova, Slovar' frazeoloških sinonimov ruskega jezika (Rostov na Donu 1997)

Vladimir Nartnik, Tat'jana Ivanovna Vendina, Srednevekovj čelovek v zerkale staroslavjanskega jezika (Moskva 2002)

Peter Weiss in Andrejka Žejn, Digitalizacija pisnega narečnega gradiva v dialektološki sekciji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU v Ljubljani

Andreja Žele, Jerica Snój, Tipologija slovarske večpomenskosti slovenskih samostalnikov

IZVLEČKI – ABSTRACTS

Majda Merše, *Ob sedemdesetletnici Franceta Novaka*

IZVLEČEK: Dr. France Novak praznuje dvojni jubilej: sedemdeseti rojstni dan in štirideseto obletnico prihoda na Inštitut za slovenski jezik. Ob tej priliki je bila pregledana njegova življenjska pot in opozorjeno na njegove številne raziskovalne in strokovne dosežke. Začrtan je bil obseg njegovega slovarskega dela ter leksikoloških (zlasti pomenoslovnih), funkcijskozvrstnih in jezikovnozgodovinskih raziskav.

Majda Merše, *On France Novak's 70th Birthday*

ABSTRACT: For France Novak, Ph.D., this is a celebration of two jubilees: his 70th birthday and the 40th anniversary since he first came to work at the Fran Ramovš Institute of the Slovene language. The article draws attention to his numerous research and professional achievements, as well as to his lexicographic work and research in lexicology (especially in semantics), register and style, and in historic linguistics.

Katja Sturm-Schnabl, *Aktualnost Miklošičevega znanstvenega dela in misli*

IZVLEČEK: V članku je predstavljena naravnost Miklošičevega znanstvenega delovanja in pojmovanja, ki je aktualna še v današnjem času. Ustvaril je družbene, politične in znanstvene predpogoje za ustanovitev katedre za slovanske jezike na dunajski univerzi. Ta je bila tesno povezana z njegovim imenovanjem za prvega profesorja. Miklošičeva znanstvena metoda je na kratko označena kot akribično zbiranje avtentičnega

jezikovnega materiala, družbena relevanca kot neobhodni smoter, demokratičnost kot del znanstvene etike, zavest in umeščanje lastnih rezultatov kot relativnih dosežkov v minljivem trenutku evolucije, kot predpostavka za znanstveno delo bodočih generacij.

Katja Sturm-Schnabl, *The Modern Orientation in Mikošič's Scientific Work and Thought*

ABSTRACT: The article discusses the orientation in Mikošič's scientific work and thought which has preserved its relevance to this day. He has created social, political and scientific foundations for the establishment of the chair of Slavic studies at the university of Vienna. This was closely connected with his nomination as the chair's first professor. Mikošič's scientific method can be briefly described as meticulous compilation of authentic linguistic corpora, social relevance as necessary goal, democracy as a part of scientific ethics, the awareness and evaluation of his own findings as relative achievements in the passing moment in evolution, as a proposition for scientific work of future generations.

Matej Šekli, *Naglas neprevzetih izsamostalniških izpeljank s priponskim obrazilom -ar(j) v knjižni slovenščini*

*IZVLEČEK: V članku je obravnavan naglas (knjižno)slovenskih izsamostalniških izpeljank s priponskim obrazilom -ar(j)- tako z diahronega kot s sinhronega gledišča. Diahroni vidik podaja odrajanje praslovanskih besedotvornih naglasnih tipov izsamostalniških izpeljank na *-ař- v (knjižni) slovenščini, izhajajoč iz teorije praslovanskih besedotvornih naglasnih tipov V. A. Dyboja, ki temelji na teoriji praslovanskih oblikotvornih naglasnih tipov Ch. S. Stanga. Sinhroni pogled prikazuje napovedljivost naglasnih značilnosti (knjižno)slovenskih (neprevzetih kot tudi prevzetih) izsamostalniških izpeljank na -ar(j)- na osnovi naglasnih značilnosti samostalnikov v besedotvorni podstavi.*

Matej Šekli, *Stress of Noun Derivatives with the Suffix -ar(j)- in (Standard) Slovene*

*ABSTRACT: This article discusses the accent of the (Standard) Slovene noun derivatives with the suffix -ar(j)-, from the diachronic as well as the synchronic point of view. The diachronic perspective presents the reflexion of Proto-Slavic word-formational stress types of the noun derivatives in *-ař- in (Standard) Slovene, proceeding from V. A. Dybo's theory on Proto-Slavic word-formational stress types, which is based on Ch. S. Stang's theory on Proto-Slavic flexional stress types. The synchronic point of view shows the predictability of stress features of (Standard) Slovene (non-borrowed as well as borrowed) noun derivatives in -ar(j)- on the basis of the stress features of the nouns in the word-formational base.*

Melita Zemljak, *Instrumentalno-slušna analiza pogostnosti in trajanja glasov na primeru štajerskega zabukovškega govora*

IZVLEČEK: V prispevku je predstavljen nov način raziskovanja narečnega govornega gradiva. Uporabljena računalniška orodja ter izsledki instrumentalne fonetike so omogočili razvoj instrumentalno-slušne metode analiziranja spontanega slovenskega narečnega glasovja in prozodije s stališča pogostnosti in trajanja glasov.

Dobljeni izsledki klasične slušne analize štajerskega krajevnega govora Zabukovje nad Sevnico so primerjani z izsledki instrumentalne (digitalne) analize narečnega gradiva, pa tudi z osnovnimi izsledki za slovenski knjižni jezik in za eno od koroških slovenskih narečij.

Melita Zemljak, Instrumental-Aural Analysis of Frequency and Duration of Phonemes on the Basis of the Zabukovje Speech in Štajerska

ABSTRACT: The article presents a new method in the research of spoken dialectal corpora. The computer applications and the findings of instrumental phonetics have enabled the development of an instrumental-aural method for the analysis of spontaneous Slovene dialectal phonemes and prosodic features in terms of frequency and duration of phonemes. The results of the traditional aural analysis of the local speech of Zabukovje nad Sevnico in Štajerska have been compared with the results of the instrumental (digital) analysis of dialectal corpora, as well as with the basic results for standard Slovene and with those for one of the Slovene dialects from Koroška.

Peter Jurgec, Fonologija v slovarju novejšega besedja

IZVLEČEK: Slovar novejšega besedja slovenskega knjižnega jezika (prim. Bokal idr. 2003) bo v primerjavi z dosedanjimi splošnimi leksikalnimi viri (SSKJ, SP 2001) drugače obravnaval fonološka vprašanja. Temeljni razliki sta način anketiranja in prikaz izgovora v slovarju.

Ključne besede: neologizmi, fonologija, leksikografija, slovarji, Slovar slovenskega knjižnega jezika, Slovenski pravopis 2001, tonematika, transkripcija.

Peter Jurgec, Phonology in the Dictionary of Newer Standard Slovene Words

ABSTRACT: The phonology in the dictionary of newer standard Slovene words (cf. Bokal et al. 2003) will be treated in a way differing from that in the existing lexical reference books (SSKJ, SP). The basic differences will be in the way of interviewing and in the lexicographic treatment of the pronunciation.

Key words: neologisms, phonology, lexicography, dictionaries, Dictionary of Standard Slovene, Slovene Orthographic Code 2001, tone, transcription.

Jožica Škofic, Fonološki opis govora Juršincev (SLA 378)

IZVLEČEK: V članku je v obliki fonološkega opisa predstavljeno glasoslovje srednjepreškega govora Juršincev v Slovenskih goricah (Slovenski lingvistični atlas, točka št. 378), tako da je v prvem delu predstavljen inventar fonemov in prozodemov tega govora, sledi predstavitev distribucijskih omejitev fonemov in njihovih polonajnih različic ter prozodemov, v tretjem delu pa je prikazan njihov izvor. Govor v zadnjih letih odpravlja kvantitetno opozicijo na naglašeni samoglasnikih, saj je zaradi razvoja različnih kvalitet dolgih in kratkih samoglasnikov kvantitetna opozicija postala nepotrebna.

Jožica Škofic, *Phonological Description of the Local Speech of Juršinci (SLA 378)*

ABSTRACT: In the article the phonological description of the central Prleško local speech of Juršinci in Slovenske gorice (SLA 378) is presented. Thus Part I contains an inventory of phonemes and prosodemes of this prleško dialect/speech, Part II describes their distribution, and Part III is about their origin. During the past few years there is a tendency to eliminate the quantitative opposition for long stressed vowels. Because of the different development in the quality of long and short vowels the quantitative opposition has become redundant in this speech.

Mira Krajnc, *Začetniki oziroma sredstva za vzpostavljanje in ohranjanje stikov komunikaciji*

IZVLEČEK: V govorjenih besedilih najdemo številna sredstva za vzpostavljanje in ohranjanje stika, ki jih imenujemo začetniki. To so eksplicitne zaznambe za začetek dvogovora, nove teme ali dvogovorne replike (sekvence), torej so signali za začetek sporočanja, s katerimi tvorec opozori nase, vzpostavi stik z naslovnikom ter usmeri naslovnikovo pozornost na začetek komuniciranja ali dvogovorne replike, kar pomeni, da opravljajo fatično in konativno funkcijo. Glede na ostale funkcije, ki jih opravljajo, delimo začetnike na prave, napovedovalne, navezovalne, zvezne, izvajalniške in začetnike mašila. Njihova uporaba izjavi praviloma spremeni ilokucijsko moč.

Mira Krajnc, *Introductory Elements or the Means of Establishing and Maintaining Contact*

ABSTRACT: Spoken language employs several means of establishing and maintaining contact which may be called introductory elements. They explicitly mark the beginning of a conversation, a new topic or conversational replies (sequences). They signal the beginning of communication and in this way the initiator draws the respondents attention to the beginning of communication or to the conversational reply, which means that these signals perform the phatic and the conative functions. According to other functions they perform the introductory elements can be divided into genuine, announcing, relating, connective, performative and semantically void elements. As a rule, their usage changes the illocutionary force of the statement.

Saša Poklač, *Nekaj teoretičnih spoznanj o narečni frazeologiji in narečnih frazemih*

IZVLEČEK: V članku je na podlagi slovenskih, hrvaških in predvsem slovaških teoretičnih spoznanj opredeljena določitev in delitev narečnih frazeoloških enot glede na podobnosti in bistvene razlike v primerjavi s knjižnimi frazemi. Dodana so še načela razvrščanja in uvrščanja frazemov v edinem (delnem) popolnejšem slovenskem narečnem slovarju Petra Weissa.

Saša Poklač, *Some Theoretical Starting Points on Dialectal Phraseology and Dialectal Phrasemes*

ABSTRACT: The article presents the determination and the classification of dialectal phraseological units with regard to similarities and essential differences from the standard language phrasemes deriving from Slovene, Croatian and especially Slovak theoretical findings. Also presented are the principles of classification and presentation of phrasemes in the only existing academic Slovene dialectal dictionary of by Peter Weiss (Volume I, ACH).

Pavle Merk!, *Toponomastični ocvirki (Štanjel na Krasu, Iyo1ca, Križ, S[tú/Svetó)*

IZVLEČEK: V prispevku avtor poskuša razložiti izvor naselbinskih imen Štanjel na Krasu, Križ, Sveto in imena gozda Iyo1ca zahodno od Bazovice. Pri tem izhaja zlasti iz tržaških srednjeveških virov in upošteva tudi narečne oblike imen.

Pavle Merk!, *Some Toponomastic Peculiarities (Štanjel na Krasu, Iyo1ca, Križ, S[tú/Svetó)*

ABSTRACT: The author's aim is to explain the origins of the toponyms Štanjel na Krasu, Sveto and the name of a forest lying to the west of Bazovica (Iyo1ca). The author mainly draws from the Trieste mediaeval sources and from dialectal forms of these names.

Peter Jurgec, Irena Sawicka, *An outline of the phonetic typology of the Slavic languages (Torun, 2001)*

IZVLEČEK: Nova monografija I. Sawicke obravnava slovanske jezike fonološko in fonetično tipološko. Slovenščina je v tem okviru kljub svoji tipološki posebnosti prikazana omejeno, kar lahko pripišemo tudi pomanjkljivi slovenistični fonetični literaturi.

Ključne besede: tipologija, fonologija, fonetika, slovanski jeziki, slovenščina, glasoslovje.

Peter Jurgec, Irena Sawicka, *An Outline of the Phonetic Typology of the Slavic Languages (Torun 2001)*

ABSTRACT: The new monograph by I. Sawicka presents the phonological and phonetic typology of the Slavic languages. The presentation of the Slovene language in this context is rather modest despite its highly specific typology, the most likely reason for that being the lack of literature on Slovene phonetics.

Key words: typology, phonology, phonetic, the Slavic Languages, the Slovene language, phonetics.

Peter Jurgec, Cvetka Šeruga Prek in Emica Antončič, *Slovenska zborna izreka: Piročnik z vajami za javne govorce, Knjiga in zvočna zgoščenka (Maribor 2003)*

IZVLEČEK: V prispevku avtor predstavi in oceni strokovno monografijo Slovenska zborna izreka. Umesti jo med podobne prejšnje izdaje, poudari njene odlike in nakane monne izboljšave v prihodnosti. Delo izhaja iz praktičnih vzpodbud, zato odkriva precej pomanjkljivosti v (izrazito konzervativni) slovenski pravorečni teoriji.

Ključne besede: slovenščina, pravorečje, glasoslovje, Slovenski pravopis 2001.

Peter Jurgec, Cvetka Šeruga Prek in Emica Antončič, Slovenska zborna izreka: Priročnik z vajami za javne govorce, Knjiga in zvočna zgoščanka (Maribor 2003)

ABSTRACT: The article presents and evaluates a monograph on standard Slovene pronunciation (Slovenska zborna izreka). The monograph is compared to similar previous editions and its qualities and possible improvements are discussed. The practical motivation of this work reveals many weaknesses of the (remarkably conservative) Slovene orthoepic theory.

Key words: the Slovene language, orthoepy, phonology, Slovene Orthographic Code 2001.

Janez Keber, A. Biriha, V. Mokienko, L. Stepanova, Slovar' frazeologičeskikh sinonimov russskogo jazyka (Rostov na Donu 1997)

IZVLEČEK: V prispevku je predstavljen slovar frazeoloških sinonimov ruskega jezika avtorjev A. Biriha, V. Mokienka, L. Stepanove. Slovar vsebuje okrog 7000 frazemov. Od drugih sinonimnih slovarjev se razlikuje po tem, da so sopomenski nizi frazemov razvrščeni pod abecedno urejenimi besednimi pomenskimi dominantami. Sopomenski nizi frazemov so pod besedno pomensko dominantno razvrščeni hierarhično po načelu od splošnega k delnemu, posebnemu ter s stilno gradacijo. Glede na gradivo temelji slovar na večjem upoštevanju virov in dejstev živega jezika, tj. pogovornih in publicističnih izrazov, ljudskih frazemov, vulgarizmov, slengizmov, dialektizmov ipd.

Janez Keber, A. Biriha, V. Mokienko, L. Stepanova, Slovar' frazeologičeskikh sinonimov russskogo iazyka (Rostov-na-Donu 1997)

ABSTRACT: The article presents the dictionary of Russian phraseological synonyms by A. Biriha, V. Mokienko and L. Stepanova. The dictionary comprises about 7,000 phrasemes. What makes it different from other synonymic dictionaries is the arrangement of synonymic phraseme strings according to their dominant content word. The entries are arranged hierarchically: from general to partial/specific, and with regard to their stylistic gradation. The corpus material for this dictionary has been collected from various sources and with consideration of actual spoken language, i.e. colloquial and journalistic expressions, catchphrases, vulgar, slang, dialectal and other expressions.

Vladimir Nartnik, Tat'jana Ivanovna Vendina, Srednevekovyj čelovek v zerkale staroslavjanskogo jazyka (Moskva 2002)

IZVLEČEK: V sodobni lingvistiki se zelo uveljavlja ideja, da v vsakem naravnem jeziku obstaja določeno, samo temu jeziku lastno gledanje na svet, imenovano slikanje sveta. Raziskave slikanja sveta spadajo k substratnemu pristopu antropološke lingvistike, po katerem se obravnava soodvisnost med jezikom, človekovim mišljenjem in vedenjem ter stvarnostjo ali kar razmerje med jezikovnim ustrojem in kulturo določene jezikovne skupnosti. Poskus opisa takih razmerij je šest poglavij obsegajoča knjiga T. I. Vendine.

Vladimir Nartnik, Tat'jana Ivanovna Vendina, Srednevekovi čelovek v zerkale staroslavjanskogo yazyka (Moskva 2002)

ABSTRACT: In modern linguistics the idea that every natural language has its specific and unique conception of the world, the so-called the depiction of the world, is becoming more and more established. The research on the depiction of the world is considered to be a part of the substratal approach within the framework of anthropological linguistics. According to this approach the interdependence of language, human thinking and knowledge, and reality, or, in other words, the relationship between the linguistic structure and the culture of a given language group is discussed. The book by T. I. Vendina comprises six chapters in which the author attempts to describe these relationships.

Peter Weiss in Andrejka Žejn, Digitalizacija pisnega narečnega gradiva v dialektološki sekciji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU v Ljubljani

IZVLEČEK: V prispevku je predstavljeno optično branje (skeniranje) narečnega gradiva, ki od leta 2003 poteka v dialektološki sekciji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU v Ljubljani, in sicer obseg in oblika optično prebranega gradiva, dokumentiranje slik ter standardi in postopki pri optičnem branju.

Peter Weiss in Andrejka Žejn, The Digitalization of the Written Dialectal Corpus Material in the Dialectal Section of the Fran Ramovš Institute of the Slovene Language SRC SASA in Ljubljana

ABSTRACT: The article describes the project of scanning the dialectal corpus material that has been going on since 2003 in the Dialectal section of the Fran Ramovš Institute of the Slovene Language SRC SASA in Ljubljana. Presented are the quantity and the form of the scanned material, the documenting of pictures, as well as the scanning standards and procedures.

Andreja Žele, Jerica Snoj, Tipologija slovarske večpomenskosti slovenskih samostalnikov (Ljubljana 2004)

IZVLEČEK: V prispevku je predstavljena in komentirana monografija o slovarski večpomenskosti in o slovarskem pomenoslovju sploh avtorice Jerice Snoj. Delo je tako z vsebinskega kot terminološkega vidika koristen prispevek k preučevanju znotrajleksmskih pomenskosestavinskih in pomenskih razmerij in hkrati uporaben priročnik v slovaropisju.

Andreja Žele, Jerica Snoj, Tipologija slovarske večpomenskosti slovenskih samostalnikov (Ljubljana 2004)

ABSTRACT: The article brings a presentation of a monograph by Jerica Snoj discussing the dictionary treatment of multi-meaning words and of semantics in general. This work is very valuable in terms of its contents and terminology, and will contribute to the determination of relationships between the meanings of lexemes and

their semantic components. At the same time the monograph represents a very useful lexicographic reference book.